

forum for
natur og
friluftsliv
nordland

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Fauske 15. november 2013

E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse Hjertvatn kraftverk og Røvatn kraftverk med overføringer, Ballangen kommune, Nordland fylke.

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 20 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Uttalelsen er skrevet i nært samarbeid med Naturvernforbundet i Narvik

Nøkkeldata om de omsøkte tiltakene

Hjertvatn kraftverk drives nå etter midlertidig tillatelse og Ballangen Energi AS ønsker å videreføre driften, samt overføre vann fra Storelva i nord til magasinet. Videre ønsker søker å overføre Røvasselva til Hjertvatnet og utnytte vannfallet i nytt Røvatn kraftverk.

Ballangen Energi AS har søkt om følgende tiltak:

1. fornyelse av eksisterende konsesjon for Hjertvatn kraftverk
2. overføring av et nytt felt på 1,6 km², Storelva, til Hjertvatn
3. overføring av et nytt felt på 19,5 km², Røvatn, til Hjertvatn
4. bygging av et nytt småkraftverk for å utnytte fallet mellom Røvatn og Hjertvatn.

Søknadsdokumentet er delt inn i to hoveddeler:

Del 1 Hjertvatn Kraftverk omhandler:

- Fornyelse av eksisterende konsesjon for Hjertvatn kraftverk og reduisering av reguleringsgrenser på Hjertvatnet
- Overføring av Storelva og nedbørsfelt på nordsiden av Hjertvatnet ved bruk av dam og kanal

Konsesjonsfornyelsessøknaden omfatter en videreføring av dagens drift med en ny installasjon tilsvarende det som er i dag med en reduisering av regulerings høyden fra 15,3 - til 10,3 meter.

På nordsiden av magasinet søkes det om å overføre vannet fra Storelva inn til Hjertvatnet ved hjelp av en dam/bjelkestengsel med høyde 1,5m, lengde 25m og en åpen kanal på ca 700 m, med maksimal dybde på 1,5m. Overføring av Storelva utgjør en økning av nedbørsfelt til Hjertvatnet på 1,6 km² og et midlere avløp på 2,3 mil m³ per år. En økning på ca 12 % i forhold til dagens vannmengder.

Del 2 Utvidelse av Hjertvatn kraftverk og etablering av Røvatn kraftverk omhandler:

- Overføring av vann fra Røvasselva til Hjertvatn ved hjelp av bekkeinntak og tunnel
- Etablering av Røvatn kraftverk for å utnytte fallet mellom Røvasselva og Hjertvatnet
- Utvidelse av eksisterende Hjertvatn kraftverk tilpasset nytt vannføringsregime

Det søkes etablert et bekkeinntak i Røvasselva ca 50 meter nedstrøms utløpet. Herfra vil vannet overføres i tunnel til Hjertvatnet. Vannstanden i Røvatnet vil ikke berøres med tiltaket. Overføring av Røvasselva utgjør en økning av nedbørsfelt til Hjertvatnet på 21,2 km² og et midlere avløp på ca 30 mil m³ per år.

Sørøst i Hjertvatnet etableres Røvatn kraftverk med en installert effekt på 4800 kVA. For å overføre energien etableres det en produksjonslinje bestående av en 22 kV kabel i vannet til område ved eksisterende lukehus og videre som 22 kV linje ned til Hjertvatn kraftverk.

Nye Hjertvatn kraftverk vil ha en installert effekt på 5490 kVA. Hjertvatn kraftverk vil fortsatt utnytte fallet mellom magasinet i Hjertvatnet og Sjurvatnet, men det søkes om en reduksjon av dagens regulerings høyde fra 15,3m til 10,3m. Dette gjøres ved å flytte LRV fra kote 239,0 til 244,0.

De planlagte tiltakene vil øke produksjonen fra dagens 7 GWh til totalt 34 GWh. Produksjonen vil være fordelt på Hjertvatn kraftstasjon (22 GWh) i Melkedal og Røvatn kraftstasjon (12 GWh) ved Hjertvatnet.

Det planlegges vei fra kommunal vei ved Sjurvatn til Hjertvatnet. Veien vil bli bygd i området der rørgaten/vannveien er i dag og ende i området sør for eksisterende lukehus. Det må også etableres et båtutsett med skinnegang for utsetting på varierende vannstand. Tilsvarende båtutsett må etableres ved Røvatn kraftverk.

Konsekvenser

Det er gjennomført registreringer av naturtyper, landskapskvaliteter, fiskeribiologi, reindrifts- og andre brukerinteresser i tiltakets influensområde:

Del 1 - Hjertvatn kraftverk

En videreføring av eksisterende Hjertvatn kraftverk, inkludert overføring av Storelva vil medføre ingen eller bare små negative/positive konsekvenser for de fleste temaene som er registrert. Eneste unntak er temaene Landskap og Brukerinteresser (Friluftsliv), hvor det omsøkte tiltaket er vurdert å medføre middels negative konsekvenser. Det er særlig de estetiske sidene ved Hjertvatn som reguleringsmagasin og områdets betydning i friluftslivssammenheng, som bidrar til denne vurderingen.

Overføring av Storelva vil ha noen positive konsekvenser for gyte-/oppvekstområder for ørret.

Det planlegges nye inngrep i forbindelse med kanalisering av Storelva mot Hjertvatnet. For å overføre Tjern kote 260 vil man benytte bjelkestengsel for å heve vannstanden i tjernet. Vannet føres fra Tjern kote 260 via en 700 m lang kanal med varierende dybde på inntil 1,5 m. Kanalsidene erosjonssikres og utformes slik at man har en stigning på 1:4 for å sikre fri ferdsel for mennesker og dyr. Det må etableres kulper og sprenges en terskel på de siste 20 meterne ned mot Hjertvatnet for at fisk skal kunne gå opp i elven/kanalen på varierende vannstander.

Del 2 - Etablering av Røvatn kraftverk og utvidelse av Hjertvatn kraftverk

Overføring av Røvasselva og bygging av Røvatn kraftverk er gjennomgående vurdert til å medføre små positive eller negative konsekvenser. Mest negative konsekvenser er registrert for tema Biologisk mangfold (Middels negativ) og Reindrift (Liten/middels negativ). Tiltaket omfatter minstevannføring i Røvasselva nedstrøms inntaket, tilsvarende alminnelig lavvannføring.

FNF Nordlands vurdering

Del 1

I forbindelse med utarbeidelsen av denne uttalelsen har FNF Nordland hatt kontakt med vårt nettverk i Ofoten og Naturvernforbundet i Narvik (NiN) for innhenting av lokalkunnskap. Vi viser i den sammenheng til NiNs uttalelse hvor det frarådes å gi tillatelse til videreføring av dagens konsesjon for regulering av Hjertvatnet. NiN begrunner dette blant annet ved at reguleringsgrensene utnytter mer enn ett års tilsig av nedbør og at dette misforholdet har hatt negative konsekvenser for natur og friluftslivsverdier. Det er særlig de negative effektene av erosjonsskader som følge av reguleringen NiN peker på. Laveste regulerte vannstand burde gjennom revisjonen heves og ombygging av tappekonstruksjonen. Det må også pålegges slipp av minstevannføring i elva fra ned til Melkevatt.

NiN fraråder også å gi tillatelse til overføring av Storelva fordi dette bl.a. vil ha negative konsekvenser for opplevelseskvaliteter og friluftsliv.

Konsesjon til Hjertvatn kraftverk ble gitt i en tid da behovet for kraft var større enn det er i dag og det ble tatt lite miljøhensyn som har hatt negative konsekvenser for blant annet naturmiljø, friluftsliv, landskap. Kraftverkene ble kjørt da behovet var størst, mens i dag reguleres magasinene etter markedsprisen. Selv om det i dag stilles strengere miljøkrav ved utbygging av vannkraft, er den storstilte utbyggingen og de mange utbyggingsplanene som følge av fornybardirektivet og el-sertifikatordningen, hovedårsaken til at presset på

vassdragsnaturen og inngrepsfri natur er større enn noen gang. I opprusting og revisjoner av gamle kraftverk må den økende belastning på vassdragsnaturen tas med i betraktning.

Naturmangfoldloven

Dersom naturverdiene skal bevares må bestemmelsene i naturmangfoldloven (nml) følges opp i behandlingen av nye søknader om inngrep i vassdragsnaturen. Naturmangfoldloven skal omfatte alle beslutninger som har konsekvenser for naturen. Det innebærer blant annet forpliktelser om at søknader skal være basert på et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Og når det er gjort mange inngrep (og planlegges flere inngrep) innenfor et geografisk område skal disse vurderes ut i fra den samlede belastningen på naturverdiene.

For del 2 er det særlig viktig at inngrepene vurderes opp i mot naturmangfoldloven §§ 4 og 10.

§ 4 (forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer)

Målet er at mangfoldet av naturtyper ivaretas innenfor deres naturlige utbredelsesområde og med det artsmangfoldet og de økologiske prosessene som kjennetegner den enkelte naturtype. Målet er også at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas så langt det anses rimelig.

§ 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning)

En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Del 2

FNF Nordland vurderer en overføring av vann fra Røvasselva og etablering av Røvatn kraftverk som svært konflikt da det berører flere tema som har betydning for natur og friluftsliv. Det er bl.a. registrert to bekkekløftlokaliteter med viktig (B-verdi) og den andre som lokalt viktig (C-verdi). Floraen for den viktige bekkekløftlokaliteten er stedvis frodig med en del kravfulle og mindre vanlige arter, bl.a. fjellnøkleblom (NT). Inngrep som medfører tørrlegging av Røvasselva fra inntaket og ned til Skårvatnet vil forringe miljøbetingelsen for de fuktighetskrevede artene og det beste for de biologiske verdiene er om området ikke utsettes for fysiske inngrep. Redusert vannføring vil også kunne påvirke verdiene og kvalitetene for den andre bekkekløftlokaliteten. Det er samtidig viktig å presisere at det er få kjente lokaliter i Ballangen og regionen for øvrig. Med de antatte miljøkonsekvensene for de omsøkte tiltakene, så mener FNF Nordland at de få gjenværende bekkekløftlokalitetene må holdes inntakt gjennom å unngå inngrep som vil forringe verdiene. FNF Nordland mener vassdragsnaturen i regionen allerede er hardt presset som følge av tidligere kraftutbygginger og at den samlede belastningen for vassdragsnaturen og naturverdiene er for stor til at det skal tillates inngrep i de inngrepsfrie og de mindre påvirkete delene av vassdraget.

Det er generelt knyttet mange natur- og opplevelseskvaliteter til området, noe som gjenspeiles i at området Melkevatn-Hjertvatn-Børsvatn er gitt nasjonal verdi og vernet som naturreservat.

Utbyggingen av Hjertvatn kraftverk medførte store bortfall av INON-områder, og relativt store arealer med villmarkspregede arealer omkring Skårvatnet og Røvatnet. Den siste rest av villmarkspregede områder i Skårvassfjellet vil forsvinne og arealandelen av inngrepsfrisonene 1 og 2 vil reduseres ved en realisering av Røvatn kraftverk, inkludert overføringer. Dette

forsterker konfliktnivået med områdets betydning for natur og naturmiljø, friluftsliv og opplevelsesverdi.

Hjertvatnet er vurdert som en attraktiv og særlig lokalt viktig lokalitet for fritidsfiske og reguleringen har hatt stor negativ konsekvens for friluftslivsinteressene. Overføring av vann fra Røvatnet til Hjertvatnet vil sannsynligvis medføre at røya sprer seg til Hjertvatnet. Det er usikkert hvilken effekt dette vil få på fisket i Hjertvatnet som er vurdert som svært godt med ren bestand av ørret i dag. Trolig vil fisket i Hjertvatnet bli mindre attraktivt.

NiN har noen interessante betraktninger vedrørende undersøkelser og kunnskapsgrunnlaget for fisk. FNF Nordland mener dette må tas hensyn til og at det vurderes opp mot nml § 8 (kunnskapsgrunnlaget).

Konklusjon

FNF Nordland er kritisk til de omsøkte planene og viser til uttalelsen fra Naturvernbundet i Narvik som fraråder videreføring av dagens konsesjon for Hjertvatn kraftverk. Hjertvatn kraftverk har medført flere ulemper for natur og friluftsliv, i særlig grad gjelder dette de visuelle effektene ved erosjonsskadene som følge av reguleringene i Hjertvatnet.

FNF Nordland fraråder også at det gis konsesjon til videreføring av dagens konsesjon for regulering av Hjertvatn og overføring av Røvasselva til Hjertvatn og bygging av Røvatn kraftverk. Sårbare naturverdier, inngrepsfri natur og opplevelseskvaliteter vil reduseres og gå tapt ved en fraføring av Røvasselva og bygging av nytt Røvatn kraftverk. Den samlede belastningen for flere sårbare naturverdier, bl.a. for viktige bekkekløftlokaliteter med frodig flora og rødlistearter, vurderes som stor. Restområder som er klassifisert som villmarkspreget vil forsvinne. Samtlige inngrep berører viktige friluftslivsområder. Natur- og opplevelseskvaliteter og friluftslivsverdien ventes å bli redusert dersom de omsøkte tiltakene skulle gis konsesjon.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Ballangen kommune
Nordland fylkeskommune
Fylkesmannen i Nordland v/ Miljøvernadv.
Reindriftsforvaltningen i Nordland
Sametinget
Friluftslivets Fellesforbund